

KRANJSKI ZVON

ŽUPNIJSKI LIST ZA KRANJ IN OKOLICO.

Izdaja: mestni župni urad v Kranju.
Izhaja zadnji teden v mesecu.

L. 1932. Št. 4.

Posamezna šte. 2 Din.

Kaj bo?!

Gotovo je, da živimo v času, ko svet zdihuje, kakor v porodnih bolečinah in se v težavah poraja nova doba. Toda kakšna bo bodočnost? Kaj bo prišlo iz tega? Z gotovostjo tega pač noben človek ne more napovedovati, kaj bo prišlo, more pa se vsaj približno sklepati. Tudi v zgodovini človeškega rodu vladajo gotovi razvojni zakoni, tudi tu lahko sklepamo iz vzroka na posledice in iz podobnih slučajev v zgodovini. Znamenja časa so, ki več ali manj jasno kažejo, kaj bo prišlo iz tega svetovnega vrvenja, kaj terega priče smo sedanji prebivalci tega planeta.

Da, posebno zgodovina, to se pravi podobni slučajji in podobne razmere v pretekli zgodovini nam morejo dati dober ključ za rešitev uganke bodočnosti. Žalibog se vedno v šolah ponavlja izrek: „Zgodovina je učiteljica narodov,“ a vendar se iz zgodovine nič ne naučimo.

Kako malo se nauče narodi in njih voditelji iz zgodovine, nam priča ravno komaj pretekla doba svetovne vojske. Zgodovina nam jasno kaže, da vojska ne prinese nikdar sreče in ne blagoslova, da tudi zmagovalcu zada toliko ran, da korist, ki mu jo prinese zmaga, daleko ne odtehta škode, ki jo je utrpel. In vendar v sredi največjega napredka in v času velike zgodovinske izobrazbe so šli narodi v ta vrtinec pokolja. In danes? Zmagovalci in premaganci si ližejo in zdrave rane, kakor dva pobesnela psa, ki sta se tako razmesarila, da sta še komaj ostala pri življenju. Pa mislite, da se je svet kaj izpametoval? Kaj še! Miljarde meče za orožje, topove, bojne ladje, strupene pline in drugo, vse za to, da bi uničeval, moril in ubijal srečo . . . Celo ta strašna šola svetovne vojske ni izmdrovala narodov in mnogih njih voditeljev . . .

Najlepšo filozofijo zgodovine pa nam nudi sveto pismo, kjer Sveti Duh kaže, kako vodi Bog zgodovino narodov. Naš slovenski pregovor pravi lepo: „Božji mlinci počasi meljejo, a sigurno . . .“ Kako meljejo ti božji mlinci, nam lepo kaže svetopisemska zgodovina Izraelcev.

„Kdor prime za meč, bo z mečem pokopan,“ pravi Gospod Jezus Kristus. Kdor dela nasilje, bo padel pod nasiljem! Kdor dela krivico, bo sam žrtev krivice! Kadar v zgodovini narodov zavladava nasilje, se tepta osebna svoboda, morda celo svoboda vesti, takrat se že s tem začneja polom.

Salomonov sin Roboam je mlad prišel na prestol. Ljudstvo je s težavo nosilo silna bremena in je prišlo k kralju, s prošnjo, naj jim zmanjša prehudi jarem. A Roboam je poslušal mlade in neizkušene svetovalce in je zavrnil prošnjo ljudstva rekoč: „Moj oče vam je naložil jarem težak, jaz pa bom še dodal vašemu jarmu; moj oče vas je tepel z biči, jaz pa vas bom tepel s škorpjoni.“ In posledica? Izrael se je dvignil zoper svojega kralja in se ločil od Davidove hiše in bilo je konec velikega kraljestva Davidovega.

Kralj Ahab in njegova žena sta ugrabila Nabotov vinograd in umorila nedolžnega Nabota. A kazen za prelito kri je bila za petami. Po božji zapovedi je prišel prerok in

napovedal kralju in kraljici: „Na tem mestu, na katerem so psi lizali Nabotovo kri, bodo lizali tudi tvojo kri.“ In zgodilo se je tako.

Kolikokrat se je v izraelski zgodovini ponavljalo odpadanje od Boga in njegove zapovedi in vselej je prišla kazen za kreh nad ves narod, da je prišel v oblast sovražnih rodov. Kadar je Izrael hodil po poti božjih zapovedi, je bil svoboden in srečen, kadar pa se je udal grehu in malikovanju, je prišel v roke sovražnih Filistejcev. Kadar je pohlep po bogastvu prevzel izraelske duše, da so molile zlato tele in pozabile na pravega Boga, je prišel dan sodbe in šibe. In ko je končno ta narod zavrnil Kristusa in ga pribil na križ, je podpisal smrtno obsodbo svojemu narodnemu življenju.

Kdaj je prišlo med narodi do polomov, do revolucij, do strašnih pretresov človeške družbe? Vedno po tem, ko so narodi zapustili Boga in njegovo postavo. Ni sicer vedno kazen takoj za petami, zakaj božji mlinci počasi meljejo, a sigurno . . .

Katere so bistvene in nabolj značilne poteze sedanjega sveta in življenja narodov? Predvsem hočejo narodi živeti brez Boga in brez njegove zapovedi. Večinoma političnega, gospodarskega in kulturnega življenja se razvija brez ozira na Boga! Iz večine parlamentov so vrgli ven križ in božje zakone nadomestili s človeškimi. Križ so že v veliki meri izrinili iz univerz, po vsem svetu se trudi framozonstvo, da bi ga vrglo še iz osnovnih šol, kjer še visi na steni. Iz duš se ruje strah božji, ki naj bi ga nadomestil strah pred ječo in orožnikom. In postal je človek človeku volk! Parlamentarizem se je brez Boga razvil v nasilni fašizem, narodnostna ideja se je spakedrila v nacionalni šovinizem, v brutalno nasilje nad vestjo, vero, in osebno svobodo; nasilniki se polaste z orožjem krivično oblasti in pritiskajo cele narode k tlom, brat se dviga proti bratu, stan proti stanu, narod proti narodu, splošno nezadovoljstvo se kuha in ves svet pričakuje, da bo nekje bruhnilo nekaj, kar lahko pokonča vso našo kulturo in vse ostanke srečnega življenja . . .

Kamor se ozrete po svetu, povsod vlada babilonska zmešnjava.

Svet je na Boga pozabil in se izgubil v svoji domišljiji in žanje sadove svojih nazorov in svojega odpada od Boga.

Sv. apostol Pavel nazorno slika ta odpad sveta od Boga in njegovo prokletstvo. Takole piše Rimljanom:

„Razodeva se jeza božja z neba nad vsako brezbožnostjo in krivičnostjo ljudi, kateri resnico ovirajo s krivico. Čeprav so Boga spoznali, ga niso kot Boga slavili ali ga zahvalili, ampak so postali v svojih mislih prazni in je otemnelo njih nespametno srce. Imenovali so se modre, pa so se poneumnili in so zamenili veličanstvo neminljivega Boga s podobno, slično minljivemu človeku in so molili in čistili rajši stvari, ko Stvarnika. In ker niso imeli za vredno, da bi se držali spoznanja božjega, jih je Bog prepustil sprijemu mišljenju, da so počeli, kar se ne spodobi, polni vsakršne krivičnosti, hudobnosti, lakomnosti, zlobnosti,

polni zavisti, ubijanja, prepira, zvijače malopridnosti; podpihivalci, klevetniki, Bogu sovražni, nasilniki, ošabneži, izmišljevalci hudobij, staršem nepokorni; brez pameti, brez zvestobe, brez ljubezni, brez usmiljenja; ki so spoznali božjo sodbo, da so tisti, ki delajo taka dela, vredni smrti, vendar jih ne le delajo, ampak tistim, ki jih delajo, tudi z odobravanjem pritrjujejo.“ Rimlj. 1, 18.—32. Ali niso te besede sv. Pavla pisane, kakor nalašč za današnji svet?!

In ko gledamo pred seboj ta sodobni Babel, se upravičeno izprašujemo: „Kaj bo? Kaj se bo iz tega razvilo?“

Eno vemo gotovo: Če se svet ne bo obrnil k Bogu, se bo znova razlila nad svet pravična jeza božja!

In še nekaj vemo, da Bog vodi vso zgodovino narodov, da On vselej doseže svoje najsvetejše namene! Kristus je zmagal po svojem trpljenju in svoji smrti! Ko so Judje mislili, da so ga uničili, je zmagal smrt in satana. Tako tudi v svetovni zgodovini pogosto gledamo, da po trpljenju in težkih dneh pride odrešenje. Kakor mora vinski mošt prej kipeti, da nastane čisto in dobro vino, tako mora prekipevati tudi vsa umazanost sveta, da se očisti, da se iz vrenja porodi nova doba, boljša doba. Bog je vsemogočen in more tudi iz zla narediti dobro!

Ce torej strah in dvom navdaja naša srca, ko opazujemo sedanje svetovno vrvenje, naj malodušnost ne prevzame naših src. Mi verujemo, da Bog vse dobro obrača tistim, ki ga ljubijo.

F. W.:

Sodelovanje laične inteligence.

V dveh velikih okrožnicah — o krščanskem zakonu ter o obnovi socialnega reda po evangelijskih načelih — je sedanji papež Pij XI. pokazal, da zasleduje časovne razmere in potrebe z globokim umevanjem učenjaka ter iskrenogorko ljubeznijo skrbnega očeta velike božje družine na zemlji. Vsi veliki svetovni in vodilni časopisi, tudi nekato-liški, so (z malimi izjemami) pisali o teh okrožnicah ne samo spoštljivo ampak zelo pohvalno in priznalno. Vendar pa iz marsikaterih priznanj in pohval zveni nekako pomilovanje, češ, to so pač učene in lepe besede, ampak samo besede, katere žalostnih razmer ne bodo zboljšale niti ustavile naglo bližajočega se strašnega preobrata in splošnega razpada človeške družbe. Zato treba več nego besed!

Ljudje takega mišljenja in naziranja pričakujejo resničnega zboljšanja od primerno podprtih državnih zakonov in uredb posameznih držav, od strogo in do zadnjega izvedene točne, meddržavne organizacije, od čim popolnejše tehnike na vseh poljih človeškega delovanja. Popolnoma pa prezro moč osebnosti, o kateri materialistično nadahnjeni filozofi nočejo nič slišati, ki pa je vendarle še najmogočnejši in najučinkovitejši činitelj človeške zgodovine. Nikakor ne gre zametavati zgoraj omenjenih prizadevanj za splošno zboljšanje, ampak še manj smemo prezreti moč osebnosti, ki ve in zna in hoče vsa zgolj telesna in snovna sredstva prav uporabljati: s pravim namenom, na pravem kraju, ob pravem času, v pravem razmerju do vseh stvari. To pa more le um in volja, more le osebnost.

Seveda mora biti ta osebnost primerno usposobljena za tako delo. Usposobi pa se s tem, da si resno prizadeva izpopolniti se kar najbolje in po možnosti vsestransko. Um naj se usposobi s točnim in natančnim strokovnim znanjem ter tudi s času primernim in potrebnim splošnim znanjem, volja pa naj se usposobi — v naših dneh se skoraj neumo zdi zapisati to staro resnico — s krepostmi, zlasti pravičnostjo in usmiljeno ljubeznijo ter kar je še takozvanih družabnih kreposti.

Take osebnosti bi potem mogle uporabljati različne nasvetovane in preizkušene pripomočke za splošni preobrat

človeštva k boljšemu, le v njih rokah bi bil zagotovljen uspeh, če tudi ne takojšnji, ker ne bi iskale ne sebe ne svojega, ampak delale za Boga in bližnjega, kakor jim ta dvojni krog dolžnosti narekuje njih razumnost in vest. In če se te osebnosti zavedajo naravnih in nadnaravnih prednosti in dobrot katolicizma, ni mogoče, da ne bi imele tudi odločne volje, povsod uveljaviti njega načela. Tako prizadevanje pa, če je organizirano, je v bistvu katoliška akcija. In to KA (to je navadna kratica) je uprav papež Pij XI. neštetokrat naročal in priporočal; po osebnostih laične inteligence in z njenim sodelovanjem z duhovščino je mogoče dati toliko pohvaljenim naukom Pija XI., zbranim v onih dveh okrožnicah, kri in meso ter tako pomagati pri gospodarskem preobratu, da se bo izvršil brez znatne škode za ljudstvo. Naj so nauki še tako lepi in prepričevalni, nekdo jih mora izvrševati in voditi ter učiti njih izvrševanje. Ker pa ljudje nismo stroji, morejo to nalogo izvršiti le osebnosti, in sicer predvsem le močne osebnosti KA.

Ne bi zaslužil imena katoliški inteligent, kdor ne bi razumel te notranje zveze resnic in dejstev ter ne čutil teh dolžnosti. Le eno marsikoga moti: saj za to delo so vendar odmenjeni, poklicani in usposobljeni duhovniki! — Da, smo, a ne izključno mi sami, najmanj v tako izrednih in nevarnih časih, kakršne doživljamo sedaj! Koliko je človeških razmer, do katerih ne more priti duhovnik ali pa le z izrednimi žrtvami in velikimi nevarnostmi za svoj poklic in ugled. Koliko bi pa v takih razmerah lahko dobrega storili laiki inteligenti že s svojim nastopom, svojim zgledom, svojo preudarno besedo, z modrim nasvetom, zlasti ako bi prednjačili tudi še z resnično katoliškim dejanjem. Nam duhovnikom in našim delom svet često sploh ne veruje, podtika dobičkaželjnost, pohlep po nadoblasti ali celo kar hinnanavščino; najmanjši in najnedolžnejši izgovor proti našim naukom in nasvetom je že ta: saj morate delati tako, zato pa ste! Ako pa nastopi v obrambo katoliških resnic kolikor toliko dovršena in izoblikovana osebnost katoliškega laika, je uspeh neprimerno večji! — Katoliški razumniki vseh narodov čutijo z bridkostjo v srcu, kako temne moči pijejo kri ljudstvu ter mu ne pustite priti do blagostanja; ali se ne bo kot sin tega ljudstva zavzel z vso silo zanj, da mu zasijejo boljši dnevi? Ne bil bi vreden ne imena inteligent ne katoliški! Samo tarnanje in zabavljanje pa ne pomaga nič, kvečjemu širi pogubonosni pesimizem, v katerem otrpne vsaka volja za delavnost. KA je inteligenta edino vredni nastop proti težkim boleznim, v katerih ječi ljudstvo.

Vsepovsod, koder so katoličani poslušali in umeli klic Pija XI. in začeli s KA, se pa že tudi vidijo sadovi: versko življenje se probuja in krepi in katoliška načela prodirajo v javno življenje. Tako je postavljen mogočen duhovni jez vsem materialističnim prizadevanjem ljudstvu vzeti blagostanje in srečo, obenem pa je postavljen trden temelj, na katerem bodo močne katoliške osebnosti z naravnimi pripomočki skušale doseči resnično splošno zboljšanje, kolikor je to mogoče na tem minljivem svetu.

Dr. J. P.

O odpustkih.

Ljudje smo nagnjeni k pretiravanju. Tudi pri odpustkih je večkrat tako. Vprašajte pobožne ljudi, zakaj so pri tolikernih cerkvenih družbah, da težko izpolnjujejo dolžnosti vseh. Odgovor bo večkrat ta: „Veliko odpustkov dobim. Zaradi njih se vpišem.“ Zgodi se celo, da hodijo pobožne duše zato pogosto k spovedi, da tudi s tem dobrim delom pomagajo dušam v vicah. Ni to napačno, je pa enostransko in često pretirano.

Pri mali Cvetki dobimo često listke. S prepisovanjem takih „svetih pisem“ in donašanjem pred njeno podobo si mislijo pobožne duše zaslužiti izredne milosti. Kar na slepo

verjamejo, da se bo vse izpolnilo, kar jim tak list, Bog ve kje izmišljen in načekčan, obljublja. Podobno krožijo med ljudmi dopisnice, ki hočejo širiti češčenje sv. Antona po dopisnicah, in obljublajo vsem piscem teh kart milosti od tega svetnika. Ljudje verjamejo in pisarijo, dokler pošta ne zapleni takih laži-pobožnih kart. Če take pobožnjakarice opozori kak duhovnik, da so take obljube in izredne milosti ter odpustki izmišljotina, da cerkvena oblast nič zanje ne ve in jih ni nikdar odobrila in naročila, čeprav ima edino ona pravico odpuščati in deliti milosti, tedaj pravijo, da tudi tak duhovnik nima več prave, globoke vere, ker „nič več ne verjame“. Na pisma, ki so pisana s peresom, ali pa tudi tiskana, pa nimajo cerkvenega dovoljenja, ne smete verjeti prav nič! Prelahkovernost je prav tako greh kakor malovernost ali nevera. Vraže so greh, tudi verske vraže. Vsaka stvar more posredovati milost, odpuščanje le, če je od Boga ali Cerkve za to posvečena in izbrana.

A so tudi verniki, ki na odpustke sploh ne mislijo in se zanje niti ne menijo, morda se celo iz njih norčujejo, ali se jim vsaj posmehujejo. Saj so bili pri nas celo „katoличani“, ki so trdili, da so odpustki samo trgovanje z Bogom za odpuščanje, kar — pravijo — je nekako barantanje in umazani duhovni kšeft. Taki ljudje navadno odpustkov ne poznajo dovolj in pozabljajo na cerkveno postavo, ki ukazuje, naj vsi verniki odpustke visoko cenijo (kan. 911), pozabljajo na določbo tridentinskega cerkvenega zbora, ki pravi, da so odpustki vernemu ljudstvu velik pripomoček k zveličanju. Koliko je Luter škodoval verskemu življenju, ker je tako strastno napadal odpustek za cerkev sv. Petra v Rimu, ki ga še razumel ni; saj vobče ni vedel, kaj odpustek sploh je. Nevednosti je dovolj, to vsi vemo. Nekoč je neki učitelj otrokom v šoli govoril, da so odpustki neumnost, ker Cerkev za gotove molitve kar odpušča grehe. Pa so mu otroci pokazali katekizem in mu prebrali: „Z odpustki se odpuščajo časne kazni za grehe, ki so že odpuščeni“. Torej kazni in sicer časne, bodisi one v vicah ali one na zemlji, se odpuščajo z odpustki. Gospod učitelj, kakor so otroci dokazali, o bistvu odpustka niti pojma ni imel. Podobno so se v svetem letu marsikateri naši romarji zgražali nad rimskimi napisi, češ da trdijo, z odpustki se odpuščajo „grehi“. Pa niso bili toliko učeni, da bi vedeli, da i v sv. pismu i v cerkvenih odredbah latinska beseda „peccatum“ pomeni ne le greh, ampak tudi kazen za greh.

Neskončna božja pravičnost namreč zahteva zadoščenje za prav vsako krivico, za vsak tudi najmanjši greh. To zadoščenje zahteva Bog tudi potem, ko je krivdo samo po svojem usmiljenju že odpustil. Večna kazen se sicer z grehom samim odpusti, a vsak greh zasluži tudi časno kazen, bodisi v vicah onstran groba bodisi v trpljenju na tem svetu. Te kazni se more grešnik rešiti s pokoro po spovedi, z drugimi dobrimi deli in slednjič z odpustki. Jezus Kristus, njegova Mati in veliki svetniki so namreč zaslužili neizčrpen zaklad milosti, ki more izbrisati vse grehe in vse kazni, ki jih greh zasluži. Upraviteljica tega svetega zaklada pa je izključno sv. Cerkev. Ta je namreč prejela od Kristusa oblast: „Karkoli boste razvezali na zemlji, bo razvezano tudi v nebesih.“

Cerkev ima torej pravico odpuščati tudi kazni za grehe, ki jih je v božjem imenu že odpustila; pravtako ima to oblast kakor oblast odpuščati grehe same.

Odpustek je torej odpuščanje časne kazni za greh, ki je sam že odpuščen. Te kazni so lahko velike ali majhne. Tako more Cerkev odpustiti ali malo ali mnogo teh kazni, celo vse kazni more in sme odpustiti, ker je pač tisti zaklad Jezusovih zaslug neskončen. Če pa hoče odpustiti sploh vse kazni, pravimo, da podeli popolni odpustek.

Glede nepopolnih odpustkov vlada tudi med najboljšimi verniki zelo velika nevednost. Kdor tega ne verjame, naj zdaj preneha čitati ta članek in sam sebi odgovori, kaj pravzaprav pomeni, če čita v molitveniku, da dobi za vsak križ 50 dni odpustka, za vsak krščanski po-

zdrav „Hvaljen Jezus! — Amen“, 100 dni, za molitev „O Gospa moja“ celo 300 dni odpustka. Kdor si bo prav odgovoril, naj se kar sam sebi začudi!

„Odpustka n. pr. 100 dni“ pomeni, da se nam odpustki 100 dni take težke pokore, kakor so jo v prvih stoletjih nalagali pri spovedi. Torej se nam s tem odpustkom odpusti toliko časnih kazni, ki bi jih morali trpeti (bodisi v vicah bodisi na zemlji), kolikor bi nam jih zbrisala stroga pokora skoz 100 dni. Kolikor kazni bi si mi s težko pokoro skoz 100 dni izbrisali pred Bogom, če bi tisto pokoro dejansko opravili, toliko kazni nam Cerkev zdaj s tem odpustkom zbríše. Koliko in katere kazni se nam torej odpuste, točno mi ne moremo vedeti.

Često najdemo „odpustke 7 kvadragenov“. To pomeni, da nam s tem odpustkom Cerkev odpusti toliko časnih kazni, kolikor bi nam jih izbrisala stroga pokora ob kruhu in vodi skoz 7 postov po 40 dni. Torej velik odpustek! Če nam hoče Cerkev odpustiti vse časne kazni, govorimo o popolnem odpustku. Vemo, da ima n. pr. popolni odpustek, kdor zmoli sv. križev pot. Ni s tem rečeno, da je po opravljenem križevem potu človek popolnoma prost vsake kazni pred Bogom in da bi šel takoj v nebesa, če bi ta hip umrl. Ne! Cerkev sicer dá toliko milosti, da se morejo odpustiti prav vse kazni. Toda če ima ta človek še kak mali greh — to je pa zelo hitro! — potem se mu ne morejo vse kazni zares odpustiti, če je vendar pred Bogom še vedno zadolžen z grehom. Kazen ni mogoče odpustiti prej nego greh ali krivdo samo. Zato se takemu človeku, ki ima v duši še kak mali greh ali pa je dejansko nagnjenje k malemu grehu, v resnici odpusti le nekaj kazni, torej prejme v resnici samo nepopolni odpustek. Kriv je seveda čisto sam.

Cerkev je skrbna in ljubeča mati svojih vernikov. Zato se trudi, da bi po smrti vse duše takoj mogle priti v nebesa k Očetu. Naroča zato, da morajo gotovo vsi umirajoči prejeti sv. zakramente, deli jim nad vse rada sveto maziljenje, ki odpušča tudi kazni za grehe, a pravtako nad vse skrbi, da dobijo umirajoči v smrti uri popolni odpustek. Kdo si pač ne želi, da bi se mogel ogniti trpljenju v vicah in se moral odreči večni sreči za nekaj časa? Zato ima vsak previdevajoči duhovnik pravico podeliti bolniku v imenu sv. Cerkve popolni odpustek za smrtno uro. Ta odpustek navadno imenujemo „papežev blagoslov“. Damo ga čisto na koncu, ko strežnik tretjič odmoli očitno spoved (confiteor). Vsak bolnik ga more prejeti v smrti uri, če je vdan v voljo božjo in prlpravljen vse bolečine, tudi smrt samo sprejeti iz božje roke v zadoščenje za grehe svojega preteklega življenja in če pobožno izgovarja ime „Jezus“, vsaj v srcu, ako z usti ne more. Prej je rabil duhovnik posebno pooblastilo, da je mogel podeliti bolniku ta odpustek. Danes pa je Cerkev to olajšala, da bi umirajočim tembolj gotovo pridobila popolno odpuščanje pred pravičnim Sodnikom.

Med popolnimi odpustki za duše v vicah naj omenim „odpustek privilegiranega oltarja“. Vsi glavni oltarji v župnih cerkvah (ne pri podružnicah) in še nekateri drugi oltarji imajo to prednost, da se more na njih dobiti popolni odpustek za tisto dušo v vicah, za katero se tam opravi sv. maša. Seveda mora duhovnik imeti namen dobiti ta odpustek za tisto dušo.

Zato naj se potolažijo tisti svojci rajnikih, ki bi na vsak način želeli sv. mašo na domači podružnici. Večkrat ni mogoče ustreči takim željam. Dejansko more duši njihovega sorodnika sv. daritev na glavnem oltarju v župni cerkvi še več koristiti, ker more duhovnik zanj dobiti povrh še popolni odpustek, ki ga na podružnici ne more. Seveda morajo svojci duhovnika za ta odpustek prositi in se z njim dogovoriti.

Nepopolne odpustke moremo dobiti za razne molitve (vzdihljaje, krajše in pomembnejše molitve), zlasti v raznih cerkvenih družbah in bratovščinah (Marijinih družbah, bratovščini sv. Uršule, sv. R. T. itd.), pa tudi na reči,

ki so v ta namen blagoslovljene, n. pr. na rožne vence. Vsak rožni venec zgubi blagoslov le, kadar se za vedno uniči ali proda, kdor bi ga nabral na novo vrstico ali zamenjal par zgubljenih jagod z novimi, neblagoslovljenimi ali ga kdaj komu drugemu posodil, ni s tem zase zgubil odpustkov. More jih še vedno dobiti kakor prej. Včasih se tak blagoslovljeni molek ni smel posoditi, danes se sme in ne zgubi odpustkov. Seveda tisti, ki mu molek posodimo, ne more na naš rožni venec dobivati odpustkov. Odpustki na rožni venec so zelo različni in zelo veliki — znamenje, kako Cerkev spoštuje in priporoča to prelepo molitev.

Nauk o odpustkih nam v prelepi luči kaže velike verske resnice: o neskončni bpžji pravičnovosti, o velikih oblasteh sv. Cerkve, o neskončni vrednosti Jezusove daritve na križu, o zvezi s svetniki in dušami v vicah, prepričuje nas pa tudi o naši slabosti, ki rabi usmiljenje večnega Očeta v nebesih in matere sv. Cerkve na zemlji.

Zakon in gmotni oziri.

Zakon je resna stvar. Od srečnega zakona je odvisna sreča zakoncev in njihovega potomstva, a tudi občina, država in cerkev so na tem interesirane, da se sklepajo zakoni, ki imajo po človeško sojeno upanje na kolikortoliko srečno družinsko življenje. Koliko sirot, zanemarjenih otrok, tudi zločincev izhaja iz nesrečnih zakonov! Koliko nepravilnosti iz lahkomiselno sklenjenih zakonov za občine, ki morajo posebno danes neredko skrbeti za propadle družine in za ostale sirote! Danes so razne občine naravnost preobremenjene z izdatki za bolnice, sirotišnice in reveže, ki jih morajo vzdrževati.

Gospa Ada Jurke, rojena 1740, je bila vdana tatvini, pijači in pohajkovanju. Od njenega potomstva so preiskali 709 oseb. V 75. letih so ti državi povzročili pet milijonov zlatih mark ali okrog petdeset milijonov dinarjev stroškov!

Že iz tega slučaja vidimo, koliko interesa ima država in občina na tem, da se sklepajo zakoni, kjer je upanje, da bodo starši mogli prerediti svojo družino in jo tudi dobro vzgojiti.

V predvojni dobi so vsaj na Kranjskem dajale občine poročencem zglasnice, brez katere ni smel župnik poročiti nobenega para. Neredko je tudi kak bolj energičen župnik kar na svojo roko odslovil kakega ženina, o katerem je dobro vedel, da ne bo mogel preživljati del svoje družine in da bi iz njegovega zakona zrastle le polno gorja in nesreče.

Danes se sklepajo zakoni neredko z neko lahkomiselnostjo, ki jo mora človek že naravnost občudovati! Mnogi ne pomislijo prav nič na to, bodo li mogli preživljati svojo družino ali ne in se poročajo kar „tja v en dan“ brez premisleka. Dekleta poročajo fante, ki so očitni pijanci, katerim morajo celo za poroko kupiti hlače. Puste dobro službo in se obesijo na vrat nemaniču in zapravljevcu, pa se nič ne brigajo, bodo li mogle dati čez teden kaj v lonec ali ne. Samo da je „fest fant“, drugo se bo pa že kako naredilo! Čez par mesecev pa že hodi okrog prosjačit, joka in tarna in pride končno na rame domovinski občini.

Ne bomo pravili raznih zgodb iz naše župnije, da ne postane naš list oseben, a nekaj takih slučajev naj pa le navedemo iz drugih župnij.

Dekle je bila prava gospodična! To se pravi, bila je delavka, a se je nosila, kakor kaka hči bogataša. Vse, kar je zaslužila, je dala za toaete, kino in za fanta. Ženin pa zopet lahkomiselno zapravljevalec in pravi vinski bratec. Pa prideta k župniku pisat oklice. Stari župnik se jima nasmehne in pravi: „Kako bosta pa živela? Kako bosta pa otroke redila? Ali mislita, da je zakon igrača? Pa začneta praviti: „O, se nič ne bojujal Jaz služim, ona služi, kar lahko bova

živela.“ Mladi mož pa je kmalu postal brezposeln, žena je prišla na porodniško postelj, pa ni bilo pri hiši ne perila, ne posteljnine, ne koščka kruha. Oba zakonca in otrok vse bi bilo poginilo od lakote, ko bi ne bilo dobrih sosedov.

Ime mu je bilo Janez. Veseljak in čeden fant je bil. Služil je pri kmetih, a ni nikjer dolgo zdržal. Nekoč pa pobere šila in kopita in se poslovi od gospodarja rekoč: „Jaz ne bom delal pri paurih, nič počitka, nič denarja, samo garaj, pa kašo otepaj, grem v mesto, tam bom delal le osem ur na dan, dobro jedel, dobro pil, v nedeljo pa prost.“ Kmet se mu je nasmehnil in mu za slovo smehljaje rekel: „Veš Janez, pa le glej, da kdaj ne prideš na občinske rame.“ In preteklo je par let. Lepega zimskega dne se v vasi pred županovo hišo ustavi razcapana družba, mož in žena, v vozičku sta pa peljala dva otroka. Mož gre k županu in pravi: „No zdaj sem pa tu.“ „Kaj bi pa radi,“ ga pogleda župan skozi zaprašena očala. „No, kaj me nič ne poznate?“ „Ne vem, kdo bi bili.“ „No, saj sem vaš občan, jaz sem Janez N.“ . . . „A ti si, pa kaj bi rad?“ pobara župan. „Dela nimam, ženo in dva otroke, pa so mi rekli, naj grem kar domov, ker mi v mestu ne dajo nič več, zdaj sem pa tu z družino; za stanovanje prosim in za hrano.“ Kako je pogledal župan in kako so kleli kmetje, ko so morali rediti celo družino, si lahko mislite . . .

Takih in podobnih zgodbic bi vam danes mogli precej povedati naši župani! Pa če bo šlo tako naprej, bo takih slučajev še več!

Ne trdimo, da bi moral vsak, ki stopa v jarem zakonskega stanu, imeti že celo bogastvo, hišo, dobro državno ali privatno službo, obrt, ali kaj podobnega. Tudi delavec bi moral, če bi bile razmere urejene, toliko zaslužiti, da bi s pridnimi rokami in varčnostjo mogel hraniti družino. Če so socijalne razmere jake, da si ogromna večina delavcev skoro ne more ustanoviti lastne družine in če ima družino tudi pri varčnosti in pridnosti težko, težko hrani in oblači svoje otroke, so pač take družabne razmere nezdrave. Toda, če so že enkrat tako žalostne razmere, potem bo pač vsak trezno misleč fant in pametna dekle stokrat prej premislila, predno se poročita, če nimata take službe, ki jima daje utemeljeno upanje, da bosta mogla preživljati čeprav skromno svojo družino. In tudi če ima delavec skoro stalno in dobro služo v tovarni, se pač ne bo poročil prej, dokler nima nekaj prihrankov, ki bi služili kot neka železna rezerva za čas bolezni in brezposelnosti. Danes bi morali naši mladini neprestano pridigovati o varčnosti! Kako redki so med rokodelskimi pomočniki in med samskimi delavci, ki bi hranili trdo zaslužen denar! Povsod govorimo o krizi, o pomankanju, o težkih dneh, pa kljub temu moramo še gledati toliko krokanja in popivanja! Kdor ima za žganje in za pijačo, naj nikar ne toži o slabih časih! In taki lahkoživčki vodijo svoje „punce“ po zabavah, v kino, na ples, v gostilne, da pride prej ali slej v tak neprijeten položaj, da se mora poročiti, na to pa nastopi iztreznjenje, revščina in pomanjkanje . . . Kako prav bi mu tedaj prišel oni denar, ki ga je pognal po grlu ali zapravljal po zabaviščih!

Ko gledamo danes toliko trpljenja po nekaterih družinah, moramo odkrito priznati, da je vsaj pri nekaterih tega kriva lahkomiselnost! Kadar je zaslužek in denar, takrat ga mečejo in sipljejo kar skozi okno, ko pa pride brezposelnost in bolezen, takrat naj pa oni dajo in pomagajo, ki si pritrgujejo od svojih ust, da kaj prihranijo! Res je, dolžni smo pomagati svojemu bližnjemu, čeprav je prišel v potrebo po svoji krivdi, a težko je to! Neredko slišimo danes zabavljati čez kmete, kako so trdosrčni, a je ta trdost umljiva! Kmet mora trdo delati, ko se mu morda drugi posmehujejo; drugi imajo 8 ur dela, kmet po dvajset na dan poleti, drugi stanovi si privoščijo počitnice, kmet jih nima nikoli, ob času krize bi pa rada naša javnost vse žrtve industrije: brezposelne, reveže, lenuhe in onemogle naprtla le kmetom! Ni čudno, če kdaj kak kmet zarobanti!

In če gre kak fant iz kmetov v mesto, tam zapravlja svoje premoženje, svoje življensjske sile in pusti vse svoje moči v tovarni in mestu, ob času kriz, pomanjkanja, pa ga pošljejo v domovno občino, ki naj skrbi za njega in še za njegovo družino, je pač težko pričakovati od kmeta tako velike popolnosti in krščanski ljubezni, da bi to mirno prenesel.

Toda če odštejemo gotov procent takih, ki so prišli v krizi na beraško palico, je vendar velika večina takih, ki sami niso krivi, da nimajo kruha, dela ne jela, ki so jih splošne socialne razmere spravile v revščino. Posamezniki si mnogo lažje pomagajo, kakor pa družine ali družinski očetje. Razne gospodarske krize, slabe socialne razmere ubijajo družinsko življenje, razbijajo zakone, onemogočajo vzgojo otrok in rode polna zla po družinah. Če se pa razbije družina, trpi človeška družba. Za to je prva socialna skrb ta, da se vsaj družinam omogoča obstoj.

In kako naj se družinam pomaga tudi v gmotnem oziru lepo piše sv. oče v svoji socialni okrožnici. Tako le pravi:

Ker pa je zvesto spolnjevanje božjih postav in nramnost v zakonu neredko zelo otežkočena po tem, da so zakonski v gospodarskih stiskah in veliki materialni bedi, jim je treba kajpada v teh težavah, kar najbolj mogoče, pomagati.

Najprej je treba z vsemi silami delati na to, da se družabne in gospodarske razmere v državah tako uredi, da bo vsem družinskim očetom mogoče zaslužiti in pridobiti, kar je za preživljanje njih samih, žene in otrok po družabnih in krajevnih razmerah potrebno: „Zakaj delavec je vreden svojega plačila.“ To plačilo odrekati ali odtrgovati je velika krivica, ki jo prišteva sveto pismo največjim pregreham. Tudi ni prav nastavljati tako nizke plače, ki so v dejanskih razmerah za prehrano družine nezadostne.

Skrbeti je pa zato, da bodo tudi zakonci sami in sicer že mnogo prej, preden stopijo v zakon, razmišljali, kako bi preprečili ali vsaj zmanjšali gospodarske težave in skrbi bodočega življenja, in da jih drugi, veččaki, pouče, kako bi mogli to uspešno in na pošten način doseči. Kjer po edinci sami tega ne zmorejo, je treba poskrbeti, da združijo z enakimi svoje moči, ustanove zasebna in javna društva in si tako pomagajo.

Če pa vse to ni zadostno, da bi krilo stroške družine, zlasti če je mnogoštevilna in manj zmora, tedaj določno zahteva krščanska ljubezen do bližnjega, da to, česar potrebnim manjka, dopolni krščanska karitas. Zlasti bogati naj pomagajo ubožnejšim in naj imetja, če ga imajo na prebitek, ne trosijo za prazne izdatke ali ga zapravljajo, ampak naj ga porabljaajo, da ohranijo življenje in zdravje tistim, ki še potrebnega nimajo. Kdor daje Kristusu v ubogih od svojega imetja, bo prejel od Gospoda, ko bo prišel sodit svet, najobilnejše plačilo; kdor pa bo delal nasprotno, bo prejel svojo kazen. Ne opominja namreč zastoj apostol: „Kdor ima premoženje sveta in vidi brata v pomanjkanju, pa svoje srce pred njim zapre, kako more biti ljubezen božja v njem.“

Ako pa zasebna pomoč ne zadostuje, je dolžnost javne oblasti, da dopolni nezadostne moči zasebnikov, zlasti v zadevi, ki je za splošni blagor tako važna, kakor je ljudi vredno življenje družin in zakonskih. Če namreč družine, zlasti s kopo otrok, nimajo primerne stanovanja, če mož ne more dobiti dela in zaslužka, če se vsakdanje potreščine morejo kupovati le za pretirane cene, če je tudi mati v veliko škodo domačega življenja prisiljena s svojim delom si kaj zaslužiti, če mati v rednih ali izrednih težavah materinstva nima zadostnega živeža, zdravniške pomoči in zdravil itd., bo vsakdo uvidel, kako lahko zakonski izgube pogum, kako silno se jim otežkoči rodbinsko življenje in spolnjevanje božjih zapovedi, a kolika nevarnost preti radi tega tudi javnemu redu ter blaginji in obstoju države same,

ako prevzame take ljudi skrajni obup, ko se jim ni več bati, da bi mogli še kaj izgubiti, a sem jim morda mnogo in drzno obeta iz razsula države in iz splošnega prevrata.

Zato tisti, ki jim je skrbeti za državo in splošno blaginjo, ne morejo zanemarjati takih potreb zakonskih in družin, ne da bi državo in splošno blaginjo silno oškodovali. Ko torej delajo postave in določajo javne stroške, morajo misliti tudi na to, kako pomagati bednim družinam, in jim mora biti ta skrb ena izmed poglavitnih dolžnosti njih oblasti.

V tem pogledu z žalostjo opazujemo, kako se neredko dogaja, da se proti pravemu redu nezakonskim materam in njih otrokom (katerim se mora kajpada pomagati že zato, da se odvrne večje zlo) daje zlahka hitra in obilna podpora, dočim se zakonskim materam in njih otrokom ali odreka ali pa daje tako pičlo, da se zdi, kakor bi bila le izsiljena.

Župnija Kranj.

Oznanila za april.

1. Prvi petek v mesecu, ob 6. sv. maša z blagosl.
4. Marijino Oznanenje, nezap. praznik, služba božja ob 6. 8. 10., pop. ob 2:30.
3. Bela nedelja, prva nedelja v mesecu, ob 6. sv. maša z blagoslovom, mesečno obhajilo za moške. Popoldne shod za dekliško Mar. družbo.
10. II. ned. po vel. noči, pop. shod za žensko Marijino družbo.
13. Spomin sv. Jožefa, patrona Cerkve, ob 6:30 sv. maša na Hujah.
17. III. ned. po vel. noči, ob 10. sv. maša v župni cerkvi in na Hujah.
21. Obletnica za g. škofom Vidmarjem.
24. IV. ned. po vel. noči, god sv. Jurija.
25. Sv. Marka, ev. Po sv. maši gre procesija v rožnovensko cerkev, kjer je pridiga in sv. maša.

Razno.

Pojasnilo. Z ozirom na članek „Štiri matere“ v februarski številki Kranjskega zvona pripominjamo, da je v l. 1931 umrlo v župniji dvanajst dobrih mater, da pa se ni mogel naš Zvon vseh spomniti, ker jih pač ni dobro poznal in ker pač nima dovolj prostora za vse. Sicer pa smo prepričani, da med njimi ni danes nobena radi tega užaljena, ker to slabost poznajo hvalabogu samo živi. Toliko pojasnila na neko pismo.

Vincencijeva družba je za veliko noč kupila 517 kg težkega vola in razdelila okrog 250 kg mesa in 60 kg slanine med potrebne. Pri tej priliki je nabrala Vincencijeva družba zopet precej skušenj, o katerih pa morda drugič kaj več.

Velikonočna procesija se je letos vršila ob lepem, suhem, a mrzlem vremenu, pa je vendar bila udeležba zelo velika, skoraj večja kot druga leta. Vsa okna po mestu, koder je šla po mestu procesija, so bila razsvetljena.

Pasijon je v Ljudskem domu štirikrat napolnil dvorano, zadnjič se predstavlja na belo nedeljo. Kdor ga še ni videl, naj takrat ne zamudi te prilike.

Sveti križev pot je naslov mali knjižici, ki je izšla v misijonski tiskarni v Grobljah in ki obsega celoten križev pot z velikimi črkami in popis odpustkov, kakor so določeni po novi odredbi sv. očeta. Knjižica stane le Din 5.— in je zelo pripravna za molitev križevega pota.

Aristide Briand eden največjih francoskih politikov-večkratni ministrski predsednik in zunanji minister je pred

kratkem umrl. Svoj čas je bil mož velik nasprotnik katoliške cerkve. Sodeloval je pri ločitvi cerkve od države na Francoskem in mnogo škodoval Cerkvi. V svetovni vojski in v letih po vojni pa se je mož nabral mnogo izkušenj, ki so njegove nazore korenito izpremenile. Videl je, kako so ravno verni katoliški vojskovodje rešili Francijo pred polomom, kako so ravno katoliški duhovniki in redovniki med vojno delali in trpeli za svoj narod. Zadnja leta se je proti pariškemu kardinalu in proti papeškemu nunciju izrazil, da hoče umreti kot praktičen katolik. Umrl je nagle smrti in se ni mogel spovedati pred smrtjo, a je bil radi njegovih izjav cerkveno pokopan.

Gospodov kelih. V pariškem Louvru je bila majnika odprta velika zgodovinska razstava krščanske umetnosti. Poleg drugih dragocenosti je bil razstavljen tudi svetovno znani antiohijski kelih, ki so se ga po mnenju nekaterih znanstvenikov posluževali Kristus in apostoli pri zadnji večerji. Našli so ga pod razvalinami velike bazilike, ki jo je zgradil v Antiohiji cesar Konstantin. Svetišče je pozneje postalo žrtev potresa.

Vse starine, ki so jih odkrili v bližini keliha, so izvirale iz prve krščanske dobe. Med drugim so bile zraven podobe Kristusa in desetih apostolov iz prvega stoletja po Kr. Za našo dobo je značilno, da je postal kelih zasebna lastnina znanega ameriškega nabiralca. Slednji ga varuje v oklopnih kletah newyorške Chatam Fenix banke, kjer seveda ni dostopen javnosti.

Župnija Šmartin pri Kranju.

Oznanila.

1. april. **Prvi petek.** Sv. maša z blagoslovom pri altarju Srca Jezusovega.
3. april. **Bela nedelja.** Božja služba zjutraj po navadi, ob 9. z blagoslovom, popoldno ura molitve.
4. april. **Oznanenje Mar. Dev.** Božja služba zjutraj po navadi, ob 9. z blagoslovom, popoldan ob 2. pete litanije, po litanijah shod Mar. družbe.
10. april. **II. nedelja po Vel. noči.** Božja služba po navadi.
13. april. **Varstvo sv. Jožefa.**
17. april. **III. nedelja po Vel. noči.** Božja služba zjutraj po navadi, ob 9. z blagoslovom.
24. april. **IV. nedelja po Vel. noči.** Božja služba v farni cerkvi po navadi, ob 9. tudi pri sv. Uršuli.
25. april. **Sv. Marka, ev.** Ob 6. sv. maša v farni cerkvi, po sv. maši gre prošnja procesija v Drulovek, kjer bo sv. maša.

Kronika.

Poročena:

5. marca. **Oto Rob,** tovarniški mojster na Gor. Savi, rojen v Proseču na Češkem, z **Ano Obed,** rojeno v Hüttenau na Salzburškem.

Umrli:

Dne 27. marca: **Lovro Merlah,** oženjen tovarniški delavec, star 35 let.

Pokorn Fran.

Kranjski župniki.

23. Frančišek baron Kacijanar pl. Kacenštajn (1537.-44.). Za diplomatom in plemičem Raubarjem, ki je posvetil dne 3. X 1502. v Bohinju cerkev sv. Marjete v Jeriki in l. 1521. tudi cerkev sv. Marije Magdalene na Brodu, je dobil ljubljansko škofijo zopet član ugledne kranjske plemiške rodbine: Frančišek Kacijanar, ki je bil njegov možni škof¹. S tem je obenem postal tudi pravi župnik kranjske župnije.

Njegovi predniki so imeli že sredi 13. stoletja posestva okoli Gornjega grada v Savinjski dolini. Ime so dobili od grada Kacenštajna², ki je stal ob Paki blizu Soštanja. Leta 1340. je poročil Jurij Kacijanar vdovo Hauensburg, roj. pl. Rain, ki mu je prinesla za doto grad Begunje na Gorenjskem in več posestev okoli Radovljice. Takrat je grad Begunje prišel ob svoje prvotno ime in se je začel imenovati Kacenštajn.

Kacijanarjeva mati je bila Uršula, hči Lenarta Herberštajna, ki je bil glavar v Postojni in na Krasu. Kot tak je dobil Lenart v najem tudi vipavsko graščino. V Vipavi sta se mu rodila: Uršula, Kacijanarjeva mati in njen brat Sigismund (1486-1566.)³ sloveči diplomat, ki si je s svojimi poslaniškimi posli v Rusiji zaslužil naslov „drugega razkritelja Rusije“.

Podrobnosti iz Kacijanarjeve mladosti nam niso znane. Rojen l. 1485. Ugledna rodbina mu je gotovo poskrbela za vso tedanjemu času primerno vzgojo. Kakor njegov prednik na ljubljanski škofijski stolici, Kristof Rauber, je tudi on po končanih študijah prišel v ožje stike s cesarskim dvorom, kjer se mu je odprla pot do višjih cerkvenih dostojanstev. Dobil je kanonikat v Pasavi na Bavarskem in proštijo pri Gospej Sveti na Koroškem. L. 1534. je bil na Dunaju posvečen v škofa in prideljen kot pomožni škof mnogozaposlenemu ljubljanskemu škofu Ravbarju. Po njegovi smrti je bil dne 18. aprila 1537. imenovan za pravega ljubljanskega škofa.

Ves čas svoje vlade se je moral boriti z dolgovi. Dohodki ljubljanske škofije so se v tistih časih zaradi turških napadov zelo skrčili. Značilno je, da Kacijanar niti letnega prispevka 20 gld., ki ga je zahteval nadvojvoda Ferdinand I. v korist dunajskega vseučilišča, ni mogel plačevati. V pisnih na nadvojvodo se opravičuje, da je prevzel po svojem predniku 4 tisoč gld. dolga samo na zaostalih davkih. Leta 1537. so ga samo vojne priprave stale 2 tisoč gld. in tudi zanaprej jih ne bo konca. Pod njegovim prednikom je bilo za 6 tisoč gld. zemljišč zastavljenih. Ob takih razmerah, piše škof, pomeni škofovska služba le veliko žrtev.

Tudi Kacijanarju, kakor poprej Raubarju, je kralj Ferdinand podelil sodno oblast palice in vislic za gospostva Gornjigrad in Goričane. Fevdno pismo o tem je bilo izdano dne 23. III. 1538. Istega leta dne 31. III.⁴ je bil škofom posvečen.

Na sv. treh kraljev dan 1541.⁵ je škof Frančišek prejel na posodo 600 ren. gld. od plemiča Kacijanar, radi česar mu je škof dal v najem (zastavo) desetino v Letenicah, v Podbrezju, v Dupljah in v Steničnem (Snično).

¹ Mitteilg. d. h. Ver. f. Krain 1852., str. 34. — Valvasor III., knj. 8., str. 663.

² Ign. Orožen V, str. 407. dalje. — Podlogar: Rokopis: Vladarji ljublj. škofijo.

³ Illyr. Blatt, 1845, 147. — Letop. M. Sl. 1885., 332.

⁴ Ign. Orožen II. b, 16.

⁵ Kapit. arhiv: f. 162, 5.

Razširjajte Kranjski zvon!